

РОЗВИТОК РИНКУ САНАТОРНО–КУРОРТНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

П.П. Савчук, С.Я. Войтович

Луцький національний технічний університет, Gnidawa@ukr.net

Соціально–направлена економіка зміщує акценти уваги держави та окремих осіб у напрямку ефективного відновлення здоров'я громадян та психологічної їх реабілітації, що складає основу функціонування відповідних підприємств чи сервісних закладів. Серед таких закладів – санаторно–курортні заклади, транспортні підприємства, підприємства із розміщення та громадського харчування, інші. Їх діяльність тісно пов'язана із функціонуванням сектору санаторно–курортного туризму.

Діяльність закладів, що надають санаторно–курортні послуги є диференційованою щодо: використуваних рекреаційних ресурсів (їх цінності), застосовуваних методик та технологій надання таких послуг, забезпечення лікувальним, діагностичним, реабілітаційним та профілактичним медичним обладнанням, фахової підготовки медичного і допоміжного персоналу щодо реалізації таких послуг, методів та форм організації надання санаторно–курортних послуг, рівня обслуговування споживачів, тощо. Усі названі чинники визначають як об'єктивно, так і суб'єктивно якість санаторно–курортних послуг [3] окремого закладу, що їх надає.

В основі функціонування санаторно–курортного туризму лежать взаємопов'язані явище та процес – санаторно–курортна послуга та процес санаторно–курортного лікування. Розгляд санаторно–курортної послуги, як продукту, який виробляється і надається споживачу санаторно–курортним закладом, дозволяє стверджувати, що така послуга – це «особливий товар, з великою кількістю послуг медичного, споживчого та виробничого характеру» [6].

Санаторно–курортні послуги, як елемент туризму, включають в себе складові: основну послугу (представляється в таких організаційних формах: санаторно–курортного лікування, медичної реабілітації та профілактичного оздоровлення), безпосереднє призначення якої – відтворення здоров'я окремого індивіду та відновлення його психофізіологічного стану; а також додаткові та супутні послуги (послуги проживання, харчування, транспортування, туристичні, побутові, спортивні, культурні, відпочинку, дозвілля та інші) – їх призначення – забезпечення комфорту та фізіологічних потреб споживача при споживанні основної послуги.

Надання санаторно–курортної послуги здійснюється санаторно–курортними закладами шляхом реалізації процесу санаторно–курортного лікування. Процес санаторно–курортного лікування має чітко виражену реабілітаційну спрямованість, яка розглядається як комплекс взаємозалежних медичних, соціальних, педагогічних та інших заходів, що мають за мету відновлення соціальної (трудової, професійної, сімейно–побутової) дієздатності людини на основі максимально–можливого відновлення функцій її організму. Саме відновлювальне лікування становить медичний аспект реабілітації, що проявляється у забезпеченні емоційної і психофізичної «надійності», «стійкості» та «рівноваги» людини [7].

Основними методами санаторно–курортного лікування є бальнеотерапія (мінеральні ванни, прийом мінеральної води), грязелікування, кліматолікування, лікувальна фізкультура, лікувальне харчування. Кліматотерапія включає: аеротерапію (лікування повітрям), геліотерапію (лікування сонцем), таласотерапію (лікування морським кліматом і купанням у морі)[4].

Діяльність закладів, що надають санаторно–курортні послуги є диференційованою щодо [1]: використуваних рекреаційних ресурсів (їх цінності), застосовуваних методик та технологій надання таких послуг, забезпечення лікувальним, діагностичним, реабілітаційним та профілактичним медичним обладнанням, фахової підготовки медичного і допоміжного персоналу щодо реалізації таких послуг, методів та форм організації надання санаторно–курортних послуг, рівня обслуговування споживачів, тощо. Усі названі чинники визначають як об'єктивно, так і суб'єктивно якість санаторно–курортних послуг [6] окремого закладу, що їх надає.

Тому можемо стверджувати, що в'їзний санаторно–курортний туризм – це окремий вид туризму, який базується на задоволенні потреб іноземних громадян у послугах санаторного лікування і відтворення здоров'я, супутніх послугах (послугах проживання, харчування, транспортування, туристичних, побутових, спортивних, культурних, відпочинку, дозвілля та інших), що реалізуються вітчизняними санаторно–курортними закладами.

Науково–теоретична база забезпечення розвитку санаторно–курортного туризму базується на таких найважливіших положеннях, що розкриваються відповідними теоріями [2]: – теорія розміщення (И. Тюнена, А. Вебера, В. Кристаллера, Б. Берри) враховує оптимальне розміщення санаторно–курортних центрів і ресурсів; – теорія полюсів зростання (Ф. Перру, Ж. Будвиля, П. Потье) – ринок санаторно–курортного туризму є високоприбутковим сектором економіки, генерує соціально–економічний ефект і стимулює розвиток суміжних сфер; – теорія дифузії нововведень (Г. Мюрдала, Т. Хагерстанда) передбачає необхідність поширення інноваційних технологій в сферу санаторно–курортного туризму; – теорія геомаркетингу і геопростору (А. Шоу, Л. Уелда) генерує необхідність дослідження санаторно–курортного туризму в просторовому аспекті; – теорії розвитку туризму: теорія еволюції туристического простору, теорія відправно–приймаючої туристичної системи, теорії туристического простору, теорія туристичної функції, теорія територіальних рекреаційних систем.

Законодавчі та інституційні засади розвитку санаторно–курортного туризму полягають у наступному: уряд держави на законодавчому рівні створив безвізовий режим перетину кордону в Україну; інституційно затверджено та реалізовано наявність пунктів в'їзду (перетину кордону) в Україну (наприклад, Волинська область володіє наявністю 12–ти автомобільних і 5–ти залізничних митних пунктів перетину кордону); наявність у санаторно–курортних закладів державних ліцензій на використання рекреаційних ресурсів в Україні: бальнеологічних, бальнеогрязевих, фітолікувальних, ландшафтних, гірничо–рекреаційних, гідро–рекреаційних, інших; чинне законодавство регламентує наявність і діяльність в Україні санаторно–курортних закладів і оздоровчих підприємств: санаторіїв, пансіонатів з лікуванням, санаторіїв–профілакторіїв, будинків і пансіонатів відпочинку, баз відпочинку і інших закладів; на законодавчому рівні підписано більше 1000–чі міжурядових і міжвідомчих угод про співпрацю України та інших держав (наприклад із республікою Білорусь підписано більше 30–ти) у сфері туризму; Україна володіє розвиненою інфраструктурою і транспортними маршрутами і з'єднаннями щодо транспортування іноземних споживачів санаторно–курортних послуг до місць санаторно–курортних закладів.

Економічний клімат в Україні демонструє таку динаміку розвитку санаторно–курортного туризму: зменшення кількості санаторно–курортних і оздоровчих закладів в Україні з 3427 в 2005 році до 3012 одиниць в 2013 році, що пояснюється оптимізацією їх чисельності; збільшення кількості в'їзних туристів з 322 тис. осіб у 2005 році до 343 тис. осіб у 2013 році, що демонструє конкурентність (за ціною та якістю) послуг українських санаторно–курортних закладів; зменшення кількості виїзних туристів з 932 тис. осіб у 2005 році до 604 тис. осіб у 2013 році; збільшення кількості людей, розміщених в санаторно–курортних закладах з 2629 тис. осіб в 2005 році до 8867 тис. осіб у 2013 році.

Список використаних джерел:

1. Балабанова О.І. Вдосконалення управління санаторно–курортними підприємствами на основі адаптивного підходу/ О. І. Балабанова: Місто, регіон, держава: економіко–правові проблеми господарювання / зб. наук. пр. НАН України. – Донецьк: Ноулідж, 2009. – Т. 1 – С. 38 – 43.
2. Вахович І.М. Регіональні ринки медичного туризму: особливості формування та розвитку в Україні: монографія / І.М. Вахович, В.В. Малімон. – Луцьк: Волиньполіграф, 2013. – 256 с.
3. Ведмідь Н.І. Санаторно–курортна послуга та її місце у класифікаційній структурі послуг /Н.І. Ведмідь// Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 07/2012. – N727: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 195–204.
4. Ветитнев А. М. Маркетинг некомерческих санаториев / А.М. Ветитнев, Е.В. Цирюта // Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. – №2. – С. 120–122.
5. Гаман П.І. Менеджмент як теорія і практика для керівника санаторно–курортного закладу / П.І. Гаман // Економіка та держава. – 2007. – №9. – С. 56 – 59.
6. Наконечна Л.Д. Принципи побудови інтегрованої системи управління якістю в медичному закладі санаторно–курортного типу /Л.Д. Наконечна //Наукові доповіді НАУ. – К.: НУБПУ, 2006.–№ 4(5). – С. 182–190.
7. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії: навчальний посібник/ Н.В.Чорненька. – К.: Атіка, 2006.– 264 с.